

Eesti Kardioloogide Selts 40

Jaan Eha – TÜ Kliinikum, TÜ arstiteaduskond

Tänavu septembris möödus 40 aastat Eesti Kardioloogide Seltsi (EKS) asutamisest.

Ainuke autorile teadaolev ja säilinud kirjalik viide seltsi asutamiskoosoleku kohta on B. Schamardin'i lühikirjutus Nõukogude Eesti Tervishoiu 1963. a 6. numbris (1). Saame teada, et 1963. a septembris toimus Tallinnas Eesti NSV Vabariikliku Kardioloogia Seltsi asutav konverents. Seltsi asutajateks olid mitme meditsiinieriala esindajad: terapeutid, pediatrid, kirurgid. Selts asutati kahe filiaaliga: Tallinnas ja Tartus. Esimesse juhatusse kuulusid M. Kalev, A. Kliiman, B. Liberman, M. Luts, E. Müllerbek, K. Rägo, V. Solovjov ja B. Schamardin; esimeheks valiti B. Liberman.

Asutamisest kuni Eesti taasiseseisvumiseni kuulus EKS Üleliidulise Kardioloogide Seltsi koosseisu. Sellisel üleliidulise seltsi filiaali staatusel olid algusest peale oma plussid ja miinused, nende analüüs ei ole aga selle artikli eesmärgiks. Hästi teada tõde on see, et Baltimaade kardioloogid suutsid tol ajal vaatamata kasinatele oludele ja valitsenud piirangutele oma erialal NSVL tipus olla. Eesti südameuurijate tol ajal kaitstud väitekirjade loetelu on aukartust äratav: 10 doktori- ja 76 kandidaaditööd (2).

EKS on oma senise tegutsemisaja jooksul kuulunud arstide erialaseltside seas aktiivsemate ja uuendusmeelsemate hulka (3, 4, 5). Liikmeskonna arvult oleme olnud keskmiste seas, 1990. aastate keskel registreeriti suurim liikmeskond – 274 arsti, 2003. a augustis oli registris 252 nime. Tuleb rõhutada, et viimase 10 aasta jooksul on EKS liikmete arv olnud atesteeritud ja registreeritud kardioloogide arvust Eestis (116...132) ligikaudu kaks korda suurem, see on märk seltsi püsivast populaarsusest teiste erialade tohtrite seas. Lisaks on EKSil toetajaliikmed (16 ravimeid ja meditsiinivahendeid tootvat firmat) ning auliige

(prof. M. S. Nieminen Helsingi Ülikoolist). Seltsi auliikmeteks on olnud eesti meditsiini väljapaistvad esindajad: prof. A. Linkberg, prof. K. Kõrge, prof. J. Riiv (6). EKS presidendid (esimehed) on olnud Boris Liberman (1963...1967), Kuno Kõrge (1967...1972), Jaan Riiv (1972...1983), Kaljo Valgma (1983...1989), Jaan Eha (1989...1997), Mari Laan (1997...1999), Maito Uusküla (1999...2001), Toivo Laks (2001...2003), Margus Viigimaa (2003...). Kõik mainitud kolleegid on koos oma meeskonnaga ning seltsi liikmeskonnaga kujundanud tänase EKSi kõrge prestiiži ja püsivalt aktiivse erialategevuse aastakümnete vältel.

1990. aasta juunis toimunud Soome ja Eesti Kardioloogide Seltside mitmesaja osavõtjaga ühiskonverents Tallinnas oli omamoodi uue perioodi alguse tähiseks EKS arengus. Eitamata olnu väärtusi, võtsime suuna Euroopa Kardioloogide Seltsiga ühinemisele ja otsekoostööle lääneriikide kardioloogide organisatsioonidega. Mainitud konverentsi materjalide avaldamisega Eesti Arstis (nr 4, 1990) oli meie selts ka ajakirja vana traditsiooni taastajaks ja edasiarendajaks (6). Tänu heale koostööle ajakirjaga oleme seda hiljem ise korranud (nr 2, 1993; lisanumber mai 1997) ning teistele meditsiiniürituste korraldajatele eeskuju andnud.

1992. aastast on EKS Euroopa Kardioloogide Seltsi liige. Võimalustele vastavalt oleme üle võtnud Euroopa Kardioloogide Seltsis kasutatavad struktuurilemendid ja juhtide valimise ning tegevuse järjepidevuse printsiibid. 1990. aastate algul loodud otsekontaktid Euroopa Kardioloogide Seltsiga on meie nii sisulist kui ka organisatoorset tegevust üha lähendanud rahvusvaheliselt aktsepteeritud tavadele. Tänu kuulumisele Euroopa erialaühendusse on avanenud palju lisavõimalusi kardioloogide täiendusõppeks ning uusima informatsiooni levitamiseks.

Oluliseks eriala arengutõukeks oli EKSi poolt Euroopas kasutatavatest õppekavadest ja programmidest lähtuva kardioloogiaresidentuuri käivitamine 1992. aastal (7). Õppetöö radikaalne ja kiire muutmine ei olnud siis kõigile kolleegidele ja ametnikele kohe mõistetav ning aktsepteeritav, samas ei kujutata praegu hea kardioloogi baasettevalmistust vana moodi enam ettegi. Mitmekülgne koolitus kõigis olulisemates kardioloogiaosakondades ja sisehaiguste ning intensiivravialaste kogemuste omandamine annab noortele kolleegidele tänastes Eesti tingimustes parima võimaliku ettevalmistuse erialal. 2003. aastaks on residentuuri lõpetanud spetsialistid (kokku 20 arsti) tänu oma headele teadmistele ja praktilistele oskustele tõestanud koostatud õppekava otstarbekust. Tollaste pingutuste vajalikkust kinnitab fakt, et meie koolitussüsteemi on aktsepteeritud eriala kõrgemal rahvusvahelisel tasemel: 10 meie residentuuri lõpetanut, kes seda ise on taotlenud, on tunnistanud eurokardioloogi diplomi vääriliseks. Euroopa Kardioloogide Seltsi kõrgeima kvalifikatsioonitunnistuse – FESC tiitli – on pälvinud 5 EKS liiget: J. Eha (1991), R. Teesalu (1999), M. Uusküla (1999), M. Viigimaa (1999) ja T. Laks (2000).

Asutamise peale on meie seltsile iseloomulik olnud mitmekülgne koostöö kardiovaskulaarkirurgidega ning juhtivate kirurgide kuulumine seltsi liikmeskonda ning juhatusse (A. Kliiman, V. Solovjov, A. Linkberg, T.-A. Sulling; T. Hermlin). Seltsi asutajad ja enamik algperioodi juhte on seega olnud tulevikusuundumusi hästi ettenägevad: kogeme kaasajal üha rohkem, et mitmeski tegevuses on piiri kardioloogia ja kirurgia vahel juba raske tõmmata.

Mitteinvasiivse kardiodiagnostika ja farmakoteraapia võimaluste kiire areng viimasel paarikümnel aastal on tinginud seltsi liikmete hulgas ka varasemast kiirema ning mahukama infolevitamise ning kogemuste edastamise vajaduse, millega on siiani hästi toime tulnud. Selles valdkonnas on oluline osa olnud just seltsi töörühmade süsteemilisel tegevusel.

Südamehaiguste epidemioloogiale ja preventsoonile ning südamehaigete taastusravile on Eestis traditsiooniliselt palju tähelepanu pööratud. Nende valdkondade osatähtsus kasvab aga meie riigis lähiaegadel märgatavalt ning seltsi tegevuses seda kindlasti ka arvestatakse. Ravijuhiste koostamine, tõlkimine ja kohandamine on olnud seltsi viimase kümnendi üheks mahukamaks töövaldkonnaks, kuid vaatamata sellele puudub praegu veel palju olulisi eestikeelseid juhendmaterjale ja kord koostatu vajab regulaarset täiendamist. Lohutada võime end vaid sellega, et kardioloogia eriala infomaht on nii suur ja muutused sedavõrd kiired, et ka suurte riikide spetsialistid on hädas juhendmaterjalide koostamise ja täiendamisega.

Regulaarne ja vastastikku kasulik on olnud koostöö sisearstide, endokrinoloogide, reumatoloogide seltsidega ning Eesti Hüpertensioonühinguga. Kardioloogide seltsi liikmed on olnud ka Eesti Hüpertensioonühingu loojateks (1995) ja selle juhtideks, ühing täidab ka seltsi hüpertensioonitöörühma ülesandeid. Lisaks sellele on EKSi koosseisus töörühmad, mis ühendavad kitsamate valdkondade huvilisi ning korraldavad nii seltsi üldisi kui ka töörühmade spetsiifilisi üritusi ning koolitusi. Praegu on EKSil 8 töörühma: ehokardiograafia (juht dr K. Karu), arütmiate, stimulatsiooni ja elektrofüsioloogia (dr J. Voitk), südamepuudulikkus (prof R. Teesalu), hüpertensioon (prof R. Teesalu), ateroskleroos (dots M. Viigimaa), lastekardioloogia (dr R. Janusauskaite), ägedad koronaarsündroomid (dr Ü. Soopõld), epidemioloogia ja preventsoon (dots M. Viigimaa).

EKS on korraldanud kaks Euroopa Kardioloogide Seltsi egiidi all toimunud (Euroopa Südameaja) regionaalset koolitusüritust: 1999. a südamepuudulikkus ja rütmihäired ning 2003. a ehokardiograafia. Mõlemad maailma tipp-tasemel toimunud koolituskursused said väga hea hinnangu nii osalejatelt kui ka Euroopa Kardioloogide Seltsilt.

Selle aasta 18.-19. septembril toimus Pärnus I Balti kardioloogide konverents, selle olulise ürituse

korraldamisraskus lasus meie seltsil. Loodetavasti saavad sellised konverentsid traditsiooniks vaatamata senisele kogemusele, et kõik ligi 40 aasta jooksul proovitud Balti riikide kardioloogide ametlikud koostöövormid on ühel või teisel moel hääbunud. Samas tuleb tõdeda, et meie kardioloogide isiklikud kontaktid naabermaade kolleegidega on olnud alati head.

Seltsil on oma Interneti-lehekülg (<http://www.eks.kliinikum.ee>), millelt on võimalik saada teavet seltsi struktuuri, toimunud ja eesolevate ürituste kohta, samuti leidub seal juhendmaterjale ja kasulikke linke, regulaarselt ilmub seltsi teabeleht. EKS annab välja teaduspreemiat ja stipendiume liikmete kliinilise erialase ettevalmistuse parandamiseks. 2003. a teaduspreemia pälvis M. Uusküla noorte meeste ägedat müokardiinfarkti ja äkksurma käsitleva uurimuse eest ning stipendiumi sai M. Elmet invasiivkardioloogia uute meetodite õppimiseks Helsingi Ülikooli keskhaiglas.

Koolitusstipendiumid olid 1990. aastate alguses meile võimalikud vaid välisriikide toel, suureks abiks olid Soome Kardioloogide Seltsi sisuline ja materiaalne toetus ning Euroopa Kardioloogide Seltsi soodustused ja abi.

Aastakümneid on seltsi töörütmiks olnud neli üldkoosolekut aastas, neist kevadine-suvine tavaliselt suurema osavõtjate arvuga ja sageli Eestimaa looduskaunites kohtades või ilusamates linnades.

Artikli autoril on olnud õnn olla seltsi liige alates 1974. aastast ning EKSi tegevust juhtida kõige keerukamal, suurte ühiskonnamuutuste perioodil (1989...1997), kui selts tuli NSVL reeglite järgi toimivast struktuurist muuta iseseisvaks organisatsiooniks ning liituda kõrgetasemelise Euroopa Kardioloogide Seltsiga. Sel perioodil toimuva vajaks eraldi kirjutisena avaldamist.

2003. a juunist kuuluvad EKS juhatusse M. Viigimaa (president), R. Kolk (sekretär), A. Reinold (laekur), T. Laks (eelmine president), M. Elmet, J. Voitk ja A. Volõnkin.

Loodetav ühinemine Euroopa Liiduga toob kardioloogidele kindlasti uusi arenguvõimalusi, aga ka probleeme juurde.

Eriarsti prestiiži tõstmine ühiskonnas, nii et loodaks meil Euroopa tasemel koolitatud arstidele motiiv töötada Eestis, on üks olulisemaid lähiaja ülesandeid. Selle eesmärgi saavutamine ei ole paraku ainult erialaseltsi teha.

Juubeliaastal on meie selts traditsiooniliselt toimekas ning edasiste arengute suhtes optimistlik.

jaan.eha@kliinikum.ee

Kirjandus

1. Schamardin B. Eesti NSV Vabariikliku Kardioloogia Seltsi asutatav konverents. Nõukogude Eesti Tervishoid 1963;6:68.
2. Rebane T. Aastail 1954...1992 Eesti arstide kaitsstud kardioloogia- ja kardiokirurgiaalaste väitekirjade bibliograafia. Eesti Arst 1993;2:142-4.
3. Eha J. Hea lugeja. Eesti Arst 1997;5:2-3.
4. Gross J. Märkmeid Eesti Kardioloogia ajaloost. Eesti Arst 1993;2:95-7.
5. Riiv J. Eesti Kardioloogia arenguteel - 30 aastat Eesti Kardioloogide Seltsi. Eesti Arst 1993;2:86-95.
6. Eha J. Lugupeetud lugeja. Eesti Arst 1990;4:298.
7. Eha J. Austatud lugeja. Eesti Arst 1993;2:84-5.